
Unikátní šance pro českou vědu

Unikátní šance pro českou vědu

LIDOVÉ NOVINY

09.04.2010, autor: Václav Pačes, Aleksi Šedo,
DISKUSE

Dobrá věc, to je například Operační program Výzkum a vývoj pro inovace, schválený v roce 2008 Evropskou komisí. Počítá se v něm s celkovou sumou přibližně 17 miliard korun pro české projekty. Je tu šance podpořit českou vědu včetně toho, že se do ní zapojí i kapacity mezinárodního formátu, šance vytvořit silné, provázané mezinárodní výzkumné týmy, atraktivní i pro budoucí vědeckou generaci. Program může pozitivně ovlivnit směr vědeckého bádání u nás na řadu let. Pokud vše půjde dobře, program pomůže propojit českou vědu s evropským a světovým kontextem. Pracoviště vzniklá v rámci operačního programu se stanou součástí evropské sítě center vědecké excelence. V konečném důsledku to vše bude mít pozitivní vliv na ekonomickou výkonnost naší země.

Naše ministerstvo školství vybírá projekty, které dostane EK k posouzení. Je to nesmírně odpovědný úkol. Hlavním kritériem musí být vědecký obsah a jeho přínos a ten je třeba zodpovědně a realisticky posoudit bez vedlejších hledisek. Je například třeba zvážit, máme-li pro daný projekt dost kvalitních lidí, a ovšem také to, zdali navrhované prostředky jsou přiměřené potřebám projektu. Důležitý je věrohodný odhad schopnosti projektu udržet se i v budoucnosti. Tohle vše musí posoudit nezávislí experti, vědci z oboru.

Jak nezabít dobrou věc Celý problém má ovšem i svoji stránku manažerskou a administrativní. Právě v této oblasti může ministerstvo udělat hodně dobrého. V prvé řadě může dohlédnout na dodržování pravidel, především pravidel Evropské komise. Jde i o konzistenci jeho vlastních požadavků a o kvalifikovanou spolupráci v řešení nejasností. Důležité je dodržovat harmonogram přípravy projektu. Při schvalování často dojde ke krácení finančních prostředků, ale je třeba to dělat obezřetně. Někdy to krácení financování může narušit smysl projektu a to pak paradoxně vede k dalším nákladům: příprava nové projektové dokumentace, další administrativní kroky, podpora souvisejících právních kroků atd. A co je nejzásadnější, musí se velmi pečlivě dohlédnout na to, aby prostředky, které jsou určeny pro vědu a výzkum, za žádných okolností toto své určení nezměnily. Zájemců o 17 miliard je samozřejmě hodně, a jak zkušenost ukazuje, čím dál jsou od vědy, tím mocnější mají páky k tomu, aby se k penězům dostali. V tom jim nemohou zabránit vědeckí experti, ale právě ministerští úředníci. V tom je jejich zásadní a nezastupitelná odpovědnost.

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace je naprosto unikátní příležitost ve prospěch české, a tím i evropské vědy. Opakovat se nebude a přichází do nešťastně zpolitizované doby, orientované spíše na volební období než na start běhu na dlouhou trať. Buďme si vědomi potenciálu dlouhodobého přínosu vědy pro ekonomiku. A hledejme správná, nikoli "šikovná" řešení, objektivní, nikoli "pragmatická" hodnocení a produktivní, nikoli "šalamounská" rozhodnutí.

O autorovi| Václav Pačes, Aleksi Šedo, genetik, AV ČR, proděkan 1. LF UK